

Voorganger: Bert de Wit

Schriftlezing: Johannes 15:1-8

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus – thuis en hier in de kerk,

‘Heb lief en doe wat je wilt.’

Dat is een uitspraak van kerkvader Augustinus. Ik vind het een duidelijke, kernachtige omschrijving van ‘vrijheid’. Vrijheid is meer dan kunnen zeggen en doen wat je wilt. Er komt méér bij kijken, namelijk: de anderen.

Sommige politici, maar ook grappenmakers en krantenschrijvers, beklagen zich, omdat zij niet meer zomaar andere mensen kunnen kwetsen. Terwijl dat toch hoort bij hún vrijheid van meningsuiting. ‘Je kunt niet eens meer vrijuit de profeet Mohammed belachelijk maken’, zeggen ze dan. ‘Voor je het weet word je onthoofd!’

Ik vind dit altijd een ingewikkelde redenering. En ik ben niet de enige die dat vindt, want als er een rechtszaak van wordt gemaakt, dan komt de rechter er meestal ook niet echt uit. Je voelt dat er iets niet klopt in de redenering.

Betekent vrijheid van meningsuiting het recht om te kwetsen?

Maar iemand waar je het niet mee eens bent onthoofden?

Het klopt van geen kant.

Die uitspraak van Augustinus maakt het glashelder: als je liefhebt kun je vrijuit je mening geven zónder te kwetsen. Want de liefde wíl niet kwetsen.

Als je liefhebt zul je nooit iemand willen onthoofden. Want de liefde verdraagt alle dingen.

Als je liefhebt ben je het heus niet met iedereen eens. Vanuit liefde kun je soms snoeihard zijn. Als dat nodig is om iemand te redden.

De liefde bepaalt hoe je een ander ziet. Als je liefhebt gun je die ander het beste. Dan gún je die ander z’n mening, ook al ben je het er niet mee eens. Omdat je die ander ziet als iemand die er ook mag zijn.

Liefde maakt vrij: als je liefhebt kun je doen én laten wat je wilt.

Dit komt, denk ik, overeen met wat Jezus zei: ‘Blijf in mij, dan blijf ik in jullie’. En: ‘Als jullie in mij blijven en mijn woorden in jullie, kun je vragen wat je wilt en het zal gebeuren’.

Jezus zegt dat naar aanleiding van het beeld van de wijnstok en de ranken – en niet te vergeten: de wijngaardenier. Ook in dat beeld gaat het over hoe we met elkaar omgaan. Uiteindelijk gaat het over de liefde. Als je een stukje verder leest hoor je Jezus zeggen: ‘Blijf in mijn liefde’. En: ‘Ik heb jullie lief, zoals de Vader mij liefheeft’.

Als je blijft in die liefde kun je doen wat je wilt. Maar zónder liefde heeft het allemaal geen zin.

Dat beeld van de wijnstok en de ranken is trouwens minder lieflijk dan je op het eerste gezicht misschien zou denken. Dat komt door dat snoeien.

Jezus zegt: ‘Ik ben de wijnstok en jullie zijn de ranken’. ‘Jullie’, daarmee bedoelt hij zijn volgelingen. Mensen die bij hem willen horen, omdat ze geraakt zijn door zijn woorden. Die volgelingen zijn met Jezus verbonden, zoals ranken met een wijnstok. Samen vormen ze een druivenstruik.

Maar zo is het plaatje nog niet compleet. Want Jezus heeft het ook over een wijnboer: ‘Mijn Vader is de wijnbouwer’. Als Jezus het over ‘mijn Vader’ heeft, dan heeft hij het over God. God is als een boer die een wijngaard aanlegt, daarin druivenstruiken plant, met de bedoeling dat Hij de vruchten daarvan kan plukken.

Die druivenstruiken moeten wel vruchten opleveren. Daarom komt de boer regelmatig langs om de struiken te snoeien. En snoeien is niet iets voor tere zieltjes.

Wij hebben in de voortuin een appelboompje staan. Die hebben we geplant toen we hier kwamen wonen, acht jaar geleden. Het is inmiddels een leuk boompje geworden, er groeien echte appels aan. Maar hij moet wel elk jaar worden gesnoeid. En dat durven wij niet. Wij zijn bang dat we teveel takken weghalen, zodat de boom dood gaat van ellende. Of dat we juist te weinig snoeien, zodat er wildgroei ontstaat.

Daarom hebben wij het snoeien toevertrouwd aan iemand uit de buurt. Iemand waarvan wij denken dat hij er verstand van heeft. Hij vindt zelf dat hij er niet zoveel verstand van heeft, maar dat vinden wij juist het kenmerk van de ware kenner. Die weet ook wat hij niet weet.

Het is op zich een heel aardige man – ik zal geen naam noemen, want het zou best kunnen dat hij online met ons verbonden is – maar als hij bezig is met die boom, dan krijgt hij iets strengs over zich. Dan oogt hij vastberaden en beslist.

‘Die tak moet er af!’ – en dan gáát die tak.

Gelukkig legt hij het altijd even uit: ‘Het móet, want anders krijgt die tak daaronder niet genoeg licht’. Maar voor ons is het bijna niet om aan te zien. Snoeihard...

Zo is God dus met ons bezig. Als de man met het snoeimes. Als wij ranken aan de wijnstok willen zijn – als wij Jezus willen volgen – dan moeten wij bedacht zijn op het snoeimes van de Vader.

Het is de bedoeling dat wij vrucht voortbrengen. De vrucht van de liefde. De vrucht van de Geest.

Maar in ons leven is ook veel wildgroei. Dingen die wij doen en die wij willen maar die niet bevorderlijk zijn voor de groei.

Je kunt je druk maken om heel veel dingen, zonder ooit echt iets te betekenen voor een ander. Dan mag je blij zijn dat je uiteindelijk strandt in een gevoel van zinloosheid. En dat je wordt genoodzaakt om je te laten ‘snoeien’. Dat is pijnlijk maar noodzakelijk.

Om te ontdekken wat voor jou het ene nodige is.

Om tot jezelf te komen, zodat je er kunt zijn voor een ander.

Het mooie van dit beeld is dat Jezus helemaal aan de kant van de mensen gaat staan. ‘Ik ben de wijnstok en jullie zijn de ranken’, zegt hij. Wij zijn organisch met hem verbonden. Terwijl God daar buiten staat. God is als de wijnboer die de druivenstruik snoeit. ‘Mijn Vader is de wijnbouwer.’

Maar ‘mijn Vader’ klinkt niet afstandelijk. Dat klinkt heel vertrouwd. Wij kunnen de man met het snoeimes vertrouwen. Die heeft echt het beste met ons voor. Die kent ons en begrijpt ons en weet wat wij nodig hebben. Dat blijkt juist als wij gesnoeid worden.

Nou moet ik even heel duidelijk iets zeggen: het is niet zo dat alle pijn en moeite in ons leven moet worden gezien als het snoeiwerk van God. Snoeien is in deze gelijkenis datgene wat ons dichter bij Jezus brengt. En wat uiteindelijk ons leven vruchtbaarder maakt.

‘Blijf in mij, dan blijf ik in jullie’, zegt Jezus.

Het snoeiwerk van God helpt ons om ‘in Jezus’ te blijven.

Hoe blijf je dan ‘in Jezus’? Dat legt hij verderop uit: ‘Je blijft in mij (in mijn liefde) als je je aan mijn geboden houdt’.

Dat klinkt weer zo onvrij: je houden aan zijn geboden. Maar dan zegt Jezus: ‘Mijn gebod is dat jullie elkaar liefhebben zoals ik jullie heb liefgehad’. En: ‘Ik heb jullie lief, zoals de Vader mij heeft liefgehad!’ Liefde is de bron van alles!

En daarmee zijn we weer terug bij de vrijheid. Als je liefhebt kun je doen wat je wilt.

Dan kun je – uit vrije wil – opstaan en hem volgen, als Jezus noemt jouw naam.

Dan mag je - als ambtsdrager of op een andere manier - in zijn voetspoor gaan, zijn ontferming achterna en met lijf en ziel bestaan in Hem en Hij in jou.

Amen.